

Kinderen kunnen op verschillende manieren geconfronteerd worden met verlies. Verlies door de scheiding van hun ouders en verlies door het overlijden van een gezinslid veroorzaken veel pijn en vragen een heel proces om het verdriet te verwerken. Ouders krijgen bovendien te maken met vragen over hoe het ouderlijke gezag verder moet worden uitgeoefend na hun scheiding en over erfrechtelijke kwesties na een overlijden.

A. | Scheiding

Een scheiding is steeds een pijnlijke zaak, zeker wanneer de partners kinderen hebben. Dan stelt zich de vraag: hoe moet het nu verder met de opvoeding van de kinderen? In 1995 trad een nieuwe wetgeving in werking die het ouderlijke gezag na een scheiding regelt. Deze wet staat in de volksmond bekend als 'de wet op het co-ouderschap', ze heeft als doel ouders te wijzen op hun blijvende betrokkenheid bij en hun verantwoordelijkheid voor de opvoeding van de kinderen na de scheiding. Door deze wet wordt het principe ingevoerd dat de ouders gezamenlijk het gezag over hun kinderen uitoefenen en gezamenlijk het beheer van hun goederen op zich nemen. Dit principe geldt voor zowel gehuwde als ongehuwde (doorgaans feitelijke of wettelijke samenwonende) ouders die van elkaar scheiden.

De gezamenlijke uitoefening van het ouderlijke gezag of co-ouderschap

Co-ouderschap is de algemene regel voor ouders die uit elkaar gaan. Nochtans wordt co-ouderschap door velen geassocieerd met de zogenaamde tweeverblijfsregeling, waarbij de kinderen afwisselend gedurende een gelijke periode bij elk van hun ouders verblijven. Dit misverstand heeft tot gevolg dat sommige vaders co-ouderschap afwijzen, omdat ze in de praktijk dikwijls niet evenveel tijd kunnen spenderen aan de opvoeding van hun kinderen als de moeder. Toch biedt de gezamenlijke uitoefening van het ouderlijke gezag een waaiervan mogelijkheden met betrekking tot de woonsituatie van de kinderen.

Co-ouderschap omvat steeds twee elementen:

- Een algemeen geldend element bepaalt dat de verantwoordelijkheid voor de opvoeding bij beide ouders blijft, over de scheiding heen. Gescheiden

ouders blijven dus samen het ouderlijke gezag uitoefenen over de kinderen, zolang een gerechtelijke tussenkomst het tegendeel niet vaststelt.

- Een variabel element heeft betrekking op de verblijfsregeling voor de kinderen. Deze regeling kan op verschillende manieren worden uitgewerkt. Dit kan door de ouders zelf worden gedaan of door de rechtbank, zolang dit in het belang van de kinderen gebeurt. Er kan worden gekozen voor de klassieke weekendregeling, die inhoudt dat de kinderen om de veertien dagen een weekend bij de ene ouder verblijven, terwijl ze verder voortdurend bij de andere ouder verblijven. Ze kunnen ook gedurende de vakantie bij de ene ouder verblijven en gedurende het schooljaar bij de andere ouder. Er kan evengoed worden gekozen voor een echte tweeverblijfsregeling...

De exclusieve uitoefening van het ouderlijke gezag

Wanneer er tussen de ouders geen overeenstemming wordt bereikt over belangrijke beslissingen inzake de opvoeding van de kinderen of over een verblijfsregeling, dan kan de bevoegde rechter de uitoefening van het ouderlijke gezag exclusief aan één van de ouders toevertrouwen. Maar de rechter kan tevens bepalen welke beslissingen alleen met de instemming van beide ouders kunnen worden genomen of hij kan een deel van het ouderlijke gezag (bijvoorbeeld in verband met het beheer van de goederen van de kinderen) aan een van de ouders toekennen.

Het recht op persoonlijk contact

De ouder die het ouderlijk gezag niet uitoefent, krijgt het recht op persoonlijk contact met de kinderen. Enkel omwille van zeer ernstige redenen kan dit contact worden geweigerd. De regeling van het persoonlijk contact laat verschillende mogelijkheden toe. Doorgaans verblijven de kinderen bij de ouder met omgangsrecht om de veertien dagen een weekend en de helft van de schoolvakanties.

De ouder met omgangsrecht behoudt evenwel het recht toezicht te houden op de opvoeding van de kinderen. Hij of zij kan bij de andere ouder of bijvoorbeeld bij de school informatie over de kinderen inwinnen. Ook bestaat de mogelijkheid om in het belang van de kinderen de beslissingen van de andere ouder te betwisten voor de jeugdrechtbank.

De ouder die niet met de kinderen samenwoont, is meestal verplicht onderhoudsgeld aan de andere ouder te betalen. Gewoonlijk gaat het om een vaste maandelijkse vergoeding, bestemd voor de opvoeding van de kinderen. Het onderhoudsgeld kan tijdens de echtscheidingsprocedure of door de vrede-rechter worden vastgelegd.

Het gebeurt dat de omgangsgerechtigde ouder te maken krijgt met een boycot van zijn of haar recht op persoonlijk contact met de kinderen. Door de bitterheid omwille van de relatiebreuk wil de ene ouder zich wreken op de andere. Men weet dat men de andere kan treffen via de kinderen. Soms ligt de reden elders. Men wil breken met het verleden en een nieuw gezin vormen met een andere partner. Tegen boycot van het omgangsrecht kunnen gerechtelijke stappen worden ondernomen. Het is evenwel raadzaam te overwegen of er geen alternatieven zijn voor de juridische aanpak van de moeilijkheden. De praktijk leert immers dat een juridische aanpak niet noodzakelijk de gewenste resultaten oplevert. Er kan beroep worden gedaan op diensten die helpen de gronden van de onwillige houding te verduidelijken en de communicatie tussen de partijen te verbeteren. Via bemiddeling kan mogelijk een verbeterde omgang worden bereikt. De inzet van beide partijen is daarvoor uiteraard nodig.

Het hoorrecht van de kinderen

Bij de tussenkomst van de rechtbank met betrekking tot maatregelen over het ouderlijke gezag en het omgangsrecht oordeelt de rechter in het belang van het kind. De rechter kan zich laten inlichten door een maatschappelijk onderzoek, dat wordt gevoerd door een justitieassistent of een maatschappelijk assistent. Er wordt een rapport opgemaakt waarin alle individuele, relationele en sociale gegevens van de ouders en de kinderen zijn opgenomen. In het kader daarvan worden de betrokkenen ondervraagd. Ook de kinderen kunnen worden opgeroepen om te worden gehoord. Vanaf de leeftijd van 12 jaar hebben kinderen in alle gerechtelijke zaken die hen aanbelangen hoorrecht. Hoorrecht is geen hoorplicht: worden kinderen opgeroepen om gehoord te worden, dan zijn ze vrij om daar al dan niet op in te gaan. Zelf kunnen ze steeds een verzoek indienen om te worden gehoord. Slechts in zeer uitzonderlijke omstandigheden kan het onderhoud worden geweigerd. Het onderhoud heeft plaats in afwezigheid van de ouders. Van de visie van het kind wordt geen verslag uitgebracht aan de ouders.

i

Er zijn heel wat **zelfhulpgroepen voor gescheiden ouders**. Ze geven ondersteuning en informatie aan de betrokkenen. Ook beschikken ze vaak over adressenlijsten van en nuttige gegevens over bemiddelingsdiensten. De zelfhulpgroepen zijn opgenomen in de *Zelfhulpgids* die

wordt uitgegeven door het:

Trefpunt Zelfhulp - Departement Sociologie (K.U.Leuven)

✉ E. Van Evenstraat 2c
3000 Leuven

☎ 016-23 65 07

📄 016-32 30 52

🌐 <http://www.zelfhulp.be>

info

De **Centra voor Algemeen Welzijnswerk (CAW)** in Vlaanderen en Brussel hebben elk deelwerkingen waarbinnen aan scheidingsbemiddeling wordt gedaan. Binnen het CAW zijn er bezoekerimten of neutrale ontmoetingsruimten opgericht, waarbinnen begeleiding bij en toezicht op de uitoefening van het bezoekrecht worden geboden. Adressen van de CAW's en hun deelwerkingen kunnen worden opgevraagd bij het:

Steunpunt Algemeen Welzijnswerk

📍 Diksmuidelaan 50
2600 Berchem

☎ 03-366 15 40
📠 03-366 11 58
🌐 <http://www.steunpunt.be>

Equivalent is een organisatie waar je terecht kan voor onder meer begeleiding van de **scheidingsbeslissing en -verwerking**, ouderschapsbemiddeling en -overleg en ondersteuning van kinderen:

Equivalent - Centrum voor (Echt)scheiding

📍 Wilselsesteenweg 23
3020 Herent
☎ 016-22 74 88
📠 016-22 74 87

B. | Overlijden

Op het overlijden van een gezinslid, ouder of kind, volgt bij de nabestaande gezinsleden een lang proces van verdrietverwerking. Er is enerzijds het rouwende aspect, anderzijds zijn er de erfrechtelijke kwesties.

Rouwen bij kinderen

Kinderen rouwen evenzeer als volwassenen. Net als volwassenen maken ze een gamma van reacties en gevoelens door. Ze gaan doorheen lange en intense gevoelens van verdriet en hebben dezelfde problemen en ervaringen. Al treft men bij kinderen dezelfde reacties aan als bij volwassenen, toch zijn er wel een aantal verschillen. Volwassenen hebben het voordeel reeds ontwikkeld te zijn, terwijl bij kinderen een ernstig verlies de normale ontwikkeling doorkruist. Deze kan erdoor worden gehinderd of geblokkeerd. Kinderen zijn bovendien benadeeld omdat het denken nog niet is ontwikkeld zoals bij volwassenen. Op een bepaalde leeftijd begrijpen kinderen nog niet precies wat dood betekent. Ze realiseren zich bijvoorbeeld nog niet dat de dood onomkeerbaar is en verwachten dat de overledene kan terugkeren. Rouw heeft echter niet alleen te maken met verstand; maar ook met gevoelens. Kinderen hebben hetzelfde vermogen om te voelen als volwassenen, maar ze zijn niet op dezelfde wijze in staat hun gevoelens te beschrijven en te verwoorden.

Waar bij volwassenen de eerste rouwreacties beginnen onmiddellijk na het sterven van een geliefde, begint dit bij kinderen soms enkele weken of maanden na de dood. Ze schuiven het rouwen voor zich uit en vertonen weinig verandering in hun gedrag. Pas later breken hun tranen en hun verdriet door. Ook zijn kinderen niet in staat om lange tijd met verdriet bezig te zijn. Hun capaciteit om de pijn te verdragen ten gevolge van het verlies, is beperkt. Daarom vermijden ze vaak erover te praten of gaan meteen na het drogen van hun tranen gewoon verder spelen, alsof ze het verlies niet echt zouden begrepen hebben. Het feit dat kinderen niet in staat zijn lange tijd pijn te verdragen, is trouwens de reden waarom ze met onderbrekingen en soms gedurende jaren bezig zijn met het verlies. Om kinderen te helpen in de verwerking van hun verdriet, is het belangrijk weet te hebben van hun specifieke reacties op de verliessituatie.

i

Kinderen en jongeren kunnen met hun vragen en bekommernissen steeds terecht bij:

Kinder- en Jongerentelefoon

- ✉ Postbus 50
2800 Mechelen
- ☎ 078-15 14 13
- 🌐 <http://www.kinderenjongerentelefoon.be>

Tele-Onthaal op het gratis nummer

☎ **106**

Centra voor Algemeen Welzijnswerk. Vraag het adres van het dichtstbijzijnde centrum bij:

Steunpunt Algemeen Welzijnswerk

- ✉ Diksmuidelaan 50
2600 Berchem
- ☎ 03-366 15 40
- 📠 03-366 11 58
- 🌐 <http://www.steunpunt.be>

Er bestaan in de boekhandel (of openbare bibliotheek) een aantal aangrijpende boeken over en voor kinderen die in een rouwproces zitten.

Kinderen helpen bij verlies - Manu Keirse (Uitgeverij Lannoo, 2002)

Slaap als een roos - Jaak Dreesen (Uitgeverij Averbode, 2002)

Rouwen bij ouders

De dood van een kind is voor ouders misschien wel de moeilijkste ervaring om te verwerken. Het verdriet na het verlies van een kind is anders dan na het sterven van de partner of van een ouder. Het is gevaarlijk het ene verdriet af te wegen tegen het andere, meestal duurt het rouwproces na overlijden van

een kind langer. De band tussen ouders en kind is trouwens de meest intense van alle relaties. Kinderen zijn uit hun ouders ontsproten en zijn in die zin een deel van hen. Verlies van een kind betekent dan ook nog meer dan in enige andere relatie: verlies van een deel van zichzelf. Ouders dragen het verlies van hun kind mee doorheen gans hun leven. Dit betekent niet dat ze het verlies niet hebben verwerkt, maar het blijft permanent aanwezig en kan op bepaalde momenten weer naar boven komen.

Bijzonder moeilijk om af te rekenen met de dood van een kind, is het feit dat zowel de vader als de moeder wordt getroffen door hetzelfde verlies op hetzelfde moment. Ouders die in staat zijn tot open communicatie met elkaar, die hun gevoelens met elkaar kunnen delen, zullen steun bij elkaar vinden om samen overeind te blijven. Een zeer nauwe band maakt hen echter vaak ook zeer kwetsbaar voor elkaars gevoelens. Men heeft niet alleen met het eigen verdriet af te rekenen, maar men voelt bovendien permanent het verdriet van de andere ouder. Dit kan tijdelijk zo zwaar te dragen zijn dat men de neiging heeft elkaar te ontlopen en te vermijden. Het kan tijdelijk de relatie bemoeilijken, zelfs in de beste gezinnen. De gewone manier van met elkaar omgaan wordt afgebroken door het verdriet. Dat verdriet kan op termijn elk van de ouders veranderen. Men wordt nooit meer dezelfde als voorheen, men gaat anders naar het leven kijken, zich minder bezorgd maken over materiële dingen, andere interesses krijgen. Soms kan de partner moeite hebben met de veranderingen van de andere en kan de relatie eronder lijden.

Bij gescheiden ouders kan het sterven van hun kind een moment zijn dat hen opnieuw dicht bij elkaar brengt. Ze worden geconfronteerd met een verloren gegane verbondenheid. Ook kunnen daardoor wonden uit het verleden opnieuw worden opengereten, hetgeen vernieuwde schuldgevoelens oproept en de pijn van het verlies nog erger maakt.

i**info**

Zelfhulpgroepen kunnen een bijzondere ondersteuning zijn in de verwerking van het verdriet. Adressen en de beschrijving van doelstelling en werking van deze zelfhulpgroepen zijn opgenomen in een *Zelfhulpgids*, uitgegeven door:

Trefpunt Zelfhulp - Departement Sociologie (K.U.Leuven) E. Van Evenstraat 2c

3000 Leuven

 016-23 65 07 016-32 30 52 <http://www.zelfhulp.be>

Op moeilijke eenzame momenten tijdens het rouwproces kan je steeds (24 uur op 24 uur) een beroep doen op **Tele-Onthaal**, op het gratis nummer:

☎ 106

Ouders die een kind verloren zijn kunnen terecht bij een contactpersoon (per provincie) van de vereniging

Ouders Van een Overleden Kind (O.V.O.K.)

📍 Turnhoutseweg 14
2340 Beerse

☎/📄 014-62 46 65

🌐 <http://www.ovok.be>

✉ info@ovok.be

Een luisterend oor en hulp krijg je tevens bij een **Centrum voor Algemeen Welzijnswerk** in je buurt. Je krijgt het adres via het

Steunpunt Algemeen Welzijnswerk

📍 Diksmuidelaan 50
2600 Berchem

☎ 03-366 15 40

📄 03-366 11 58

🌐 <http://www.steunpunt.be>

Erfrecht

Wanneer één van de gehuwde ouders overlijdt, zal het gemeenschappelijk of onverdeeld vermogen in twee helften worden verdeeld: de ene helft komt toe aan de langstlevende ouder, de andere helft aan de kinderen. Het eigen vermogen van de overleden ouder gaat geheel naar de kinderen. Wel krijgt de langstlevende ouder het vruchtgebruik op het ganse vermogen dat naar de kinderen gaat. Dit betekent dat hij of zij levenslang het recht heeft op het gebruik en het genot van dit vermogen.

Er bestaat de mogelijkheid af te wijken van de gelijke verdeling van het gemeenschappelijke of onverdeelde vermogen. Men kan bepalen dat de langstlevende meer dan de helft van dit vermogen krijgt of zelfs het ganse vermogen krijgt toebedeeld. Dit wordt meestal als een clausule in het huwelijkscontract ingelast. Ook van het eigen vermogen kan men de langstlevende ouder meer geven dan het wettelijk voorziene vruchtgebruik. Daarvoor moet er een akte van schenking of een testament worden opgemaakt.

In principe zijn alle kinderen, uit een vorig of uit het laatste huwelijk, buitenhuwelijks en geadopteerde, gelijkgesteld en hebben dezelfde rechten. Kinderen krijgen normaal ieder een gelijk deel. Als een kind vooroverleden is, erven zijn kinderen, zo die er zijn, in zijn plaats.

Kinderen zijn voorbehouden erfgenamen. Dit houdt in dat de ouders ze nooit kunnen onterven. De ouders kunnen wel het erfdeel van de kinderen

verkleinen of het ene kind meer geven dan het andere. De ouders zijn daarin evenwel beperkt. Elk kind heeft steeds recht op het wettelijk voorbehouden gedeelte.

i

info

Meer informatie over de toepassingsmogelijkheden van het erfrecht kan je bekomen bij een notaris. Brochures over **erven en successierechten** zijn bij hem verkrijgbaar alsmede bij de

Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat

 Bergstraat 30-32
 1000 Brussel
 02-505 08 11(50)
 02-505 08 59
 <http://www.notaris.be>

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap - Afdeling Financieel Management

 Boudewijnlaan 30
 1000 Brussel
 02-553 54 42
 02-553 54 61
 <http://www.vlaanderen.be>

Vlaamse belastinglijn:

 078-15 30 15

De brochure '*Successierechten in Vlaanderen*' kan je bestellen via de Vlaamse Infolijn

 0800-3 02 01

downloaden:

 http://www2.vlaanderen.be/infolijn/u_vraagt/successierechten.html